Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

13. februar 2025 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – forbrugerkreditaftaler – direktiv 2008/48/EF – artikel 10, stk. 2 – oplysningspligt – de årlige omkostninger i procent – ændring af gebyrer og provisioner – artikel 23 – national sanktionsordning – proportionalitetsprincippet«

I sag C-472/23,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (retten i første instans i Warszawa by, Polen) ved afgørelse af 21. juni 2023, indgået til Domstolen den 25. juli 2023, i sagen

Lexitor sp. z o.o.

mod

A. B. S.A.,

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, D. Gratsias, formanden for Fjerde Afdeling, I. Jarukaitis, og dommer Z. Csehi (refererende dommer),

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Lexitor sp. z o.o. ved radca prawny K. Danielak,

– A. B. S.A. ved adwokaci M. Malciak, K. Trzaskowski og W.J. Wandzel,

– den polske regering ved B. Majczyna og S. Żyrek, som befuldmægtigede,

* Processprog: polsk.

– Europa-Kommissionen ved P. Ondrůšek og M. Owsiany-Hornung, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 10, stk. 2, litra g) og k), samt artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Lexitor sp. z.o.o. i sin egenskab af erhverver af en forbrugers rettigheder og A. B. S.A. (herefter »banken«) vedrørende et krav om tilbagebetaling af et beløb svarende til de renter og gebyrer, som denne forbruger betalte i henhold til en forbrugerkreditaftale, som denne havde indgået med banken.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2008/48

3 6., 8., 9., 19., 31., 32. og 47. betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:

»(6) I henhold til traktaten indebærer det indre marked et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser samt etableringsfrihed. Det er af vital betydning, at der udvikles et mere gennemskueligt og effektivt kreditmarked inden for dette område uden indre grænser for at fremme udviklingen af grænseoverskridende virksomhed.

[...]

(8) Det er vigtigt, at markedet bør yde en sådan grad af forbrugerbeskyttelse, at forbrugerne har tillid til det. Derved bør det være muligt for den frie bevægelighed for kredittilbud at udfolde sig under optimale forhold for både dem, der tilbyder kredit, og dem, der ønsker kredit, under behørig hensyntagen til de forhold, der gør sig gældende i de enkelte medlemsstater.

(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. [...] Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning. [...]

[...]

(19) For at forbrugerne sættes i stand til at træffe beslutning på et kvalificeret grundlag, bør de, før kreditaftalen indgås, modtage fyldestgørende oplysninger, som de kan tage med sig og overveje, om betingelserne og omkostningerne vedrørende kreditten og om deres forpligtelser. For at sikre størst mulig gennemskuelighed og sammenlignelighed tilbuddene imellem bør sådanne oplysninger til forbrugerne navnlig omfatte de årlige omkostninger i procent [(ÅOP)] forbundet med kreditten og beregnet på samme måde i hele Fællesskabet. […]

[…]

(31) For at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser i henhold til kreditaftalen, bør alle nødvendige oplysninger være angivet klart og koncist i aftalen.

(32) For at sikre fuld gennemskuelighed bør forbrugeren have udleveret oplysninger om debitorrenten, både forud for aftaleindgåelsen, og når kreditaftalen indgås. I løbet af kontraktforholdet bør forbrugeren også underrettes om ændringer i den variable debitorrente og om de ændringer, som dette medfører for betalingerne. […]

[…]

(47) Medlemsstaterne bør fastsætte sanktioner for overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i medfør af dette direktiv, og sikre, at de iværksættes. Valget af sanktioner påhviler fortsat medlemsstaterne, men de fastsatte sanktioner bør være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

4 Dette direktivs artikel 3 med overskriften »Definitioner« har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[…]

g) »samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten«: alle omkostninger, herunder renter, provision, afgifter, og enhver anden form for honorar, som forbrugeren skal betale i forbindelse med kreditaftalen, og som kreditgiveren har kendskab til, bortset fra notarialgebyrer; omkostninger ved accessoriske tjenesteydelser i forbindelse med kreditaftalen, navnlig forsikringspræmier, medregnes også, såfremt indgåelsen af aftalen om tjenesteydelser desuden er obligatorisk for at opnå kreditten eller for at opnå kreditten på de annoncerede vilkår og betingelser

[…]

i) »[ÅOP]«: de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb, eventuelt omfattende de omkostninger, der er nævnt i artikel 19, stk. 2

[…]«

5 Nævnte direktivs artikel 10 med overskriften »Oplysninger, der skal angives i kreditaftalen« bestemmer i stk. 2:

»Kreditaftalen skal klart og koncist angive:

[...]

g) [ÅOP] og det samlede beløb, som skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for indgåelse af kreditaftalen; alle de antagelser, der er lagt til grund ved beregningen af denne procentsats, angives

[...]

k) hvor det er relevant, omkostningerne i forbindelse med forvaltning af en eller flere konti til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, medmindre det ikke er obligatorisk at åbne en konto, tillige med omkostningerne ved anvendelse af et betalingsmiddel i forbindelse med både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, andre omkostninger i forbindelse med kreditaftalen og betingelserne for en eventuel ændring af disse omkostninger

[...]«

6 Samme direktivs artikel 19 med overskriften »Beregning af [ÅOP]« foreskriver i stk. 1-3:

»1. [ÅOP], som på årsbasis svarer til nutidsværdien af alle fremtidige eller eksisterende forpligtelser (udnyttede kreditmuligheder, tilbagebetalinger og omkostninger), der er aftalt mellem kreditgiveren og forbrugeren, beregnes ud fra den matematiske formel i bilag I, del I.

2. Ved beregningen af de årlige omkostninger i procent bestemmes de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten, bortset fra andre omkostninger, som forbrugeren skal betale i forbindelse med misligholdelse af en af de forpligtelser, der er fastsat i kreditaftalen, og de omkostninger ud over købsprisen, som forbrugeren skal betale i forbindelse med køb af varer eller tjenesteydelser, uanset om transaktionen foretages kontant eller på kredit.

Omkostningerne ved forvaltningen af en konto til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelse af kreditmuligheden, omkostningerne ved anvendelse af et betalingsmiddel i forbindelse med både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden og andre omkostninger i forbindelse med betalingstransaktioner skal indgå i de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten, medmindre det ikke er obligatorisk at åbne kontoen, og omkostningerne i forbindelse med kontoen klart er angivet separat i kreditaftalen eller i en eventuel anden aftale, der er indgået med forbrugeren.

3. Beregningen af [ÅOP] baseres på den antagelse, at kreditaftalen forbliver gyldig i det aftalte tidsrum, og at kreditgiveren og forbrugeren opfylder deres forpligtelser på de vilkår og datoer, der er angivet i kreditaftalen.«

7 Artikel 23 i direktiv 2008/48 med overskriften »Sanktioner« har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter regler for sanktioner for overtrædelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de

iværksættes. Sanktionerne skal være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.«

Direktiv 93/13/EØF

8 Artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) foreskriver:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Polsk ret

Lov om forbrugerkredit

9 Ustawa o kredycie konsumenckim (lov om forbrugerkredit) af 12. maj 2011 (Dz. U. nr. 126, pos. 715) gennemførte i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »forbrugerkreditloven«), direktiv 2008/48 i den polske retsorden.

10 Forbrugerkreditlovens artikel 30, stk. 1, foreskriver:

»Forbrugerkreditaftalen skal, med forbehold af artikel 31-33, indeholde følgende oplysninger:

[...]

7) [ÅOP] og det samlede beløb, der skal tilbagebetales af forbrugeren, beregnet på datoen for forbrugerkreditaftalens indgåelse med angivelse af alle de elementer, der ligger til grund for beregningen heraf

[...]

10) oplysninger om andre omkostninger, som forbrugeren skal afholde i forbindelse med forbrugerkreditaftalen, navnlig gebyrer, herunder gebyrer i forbindelse med forvaltning af en eller flere konti til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, inklusive gebyrer til anvendelse af betalingsmidler i forbindelse med de nævnte transaktioner, kommissioner, marginer og omkostninger i forbindelse med accessoriske ydelser, navnlig forsikringer, hvis kreditgiveren har kendskab til dem, og betingelserne for en eventuel ændring af disse omkostninger

[...]«

11 Lovens artikel 45, stk. 1, har følgende ordlyd:

»I tilfælde af kreditgiverens tilsidesættelse af artikel 29, stk. 1, artikel 30, stk. 1, nr. 1)-8), 10), 11), 14)-17), artikel 31-33, artikel 33a og artikel 36a-36c skal forbrugeren efter at have afgivet en skriftlig erklæring til kreditgiveren tilbagebetale kreditten uden renter og andre kreditgebyrer, som kreditgiveren har til gode, inden for den frist og på den måde, der er fastsat i aftalen.«

Lov om den civile lovbog

12 Artikel 385[1], stk. 1 og 2, i ustawa – Kodeks cywilny (lov om den civile lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. nr. 16, pos. 93) fastsætter i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, følgende:

»1) Vilkår i en forbrugeraftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er ikke bindende for forbrugeren, hvis de fastsætter dennes rettigheder og pligter på en måde, som er i strid med god forretningsskik, og groft tilsidesætter den pågældendes interesser (ulovlige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelser, herunder prisen eller vederlaget, hvis de er klart og entydigt formuleret.

2) Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver aftalens øvrige bestemmelser bindende mellem parterne.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

13 Lexitor, der er et inkassoselskab, er erhverver af rettighederne for en forbruger, der havde indgået en kreditaftale med banken om et beløb på 40 000 polske zloty (PLN) (ca. 9 050 EUR) (herefter »den omhandlede aftale«). Ud over hovedstolen var forbrugeren forpligtet til at tilbagebetale banken den ordinære rente, der var fastsat til 19 985,07 PLN (ca. 4 520 EUR), samt en provision på 4 893,38 PLN (ca. 1 100 EUR). Den ÅOP, der var nævnt i den omhandlede aftale, var på 11,18%.

14 Ifølge den omhandlede aftale kunne banken i forbindelse med transaktioner, der var forbundet med behandlingen af kreditten og ændringen af vilkårene i denne aftale, opkræve gebyrer og provisioner i overensstemmelse med bestemmelserne i nævnte aftale og i et dokument, der var en del heraf, med overskriften »[Bankens] gebyr- og provisionstakster for individuelle kunder« (herefter »taksten«). For det første kunne der således i henhold til den omhandlede aftale ske en stigning i gebyrer og provisioner i tilfælde af, at mindst én af de betingelser, der var opregnet i denne aftale, indtrådte, såsom en ændring af mindstelønnen og af niveauet for de indikatorer, der offentliggøres af Główny Urząd Statystyczny (det centrale statistiske kontor, Polen), vedrørende bl.a. inflation, den gennemsnitlige månedsløn inden for erhvervssektoren eller udviklingen i priserne på energi, telekommunikation, posttjenester, interbanktransaktioner og rentesatser fastsat af Narodowy Bank Polski (Polens nationalbank), udviklingen i priserne på de tjenesteydelser og transaktioner, som banken anvendte i forbindelse med forskellig bankvirksomhed og anden virksomhed, udviklingen i omfanget eller formen af de tjenesteydelser, som banken leverede (herunder ændringer eller tilføjelse af en ny funktionalitet i forvaltningen af et givet produkt), ændringer i de af banken anvendte skatte- og/eller regnskabsregler, ændring eller vedtagelse af nye retsafgørelser, administrative afgørelser, henstillinger fra kompetente myndigheder, herunder fra Komisja Nadzoru Finansowego (den finansielle tilsynsmyndighed, Polen), for så vidt som disse ændringer påvirkede bankens omkostninger i forbindelse med gennemførelsen af den pågældende aftale.

15 For det andet indeholdt taksten en oversigt over administrative gebyrer, såsom gebyrer i forbindelse med udstedelsen af en bankmeddelelse, en attest, kreditkontoens historik for et beløb på 50 PLN (ca. 12 EUR) eller gebyrer for korrespondance med kunden, herunder rykkere og indkaldelser på 4,20 PLN (ca. 1,5 EUR) pr. brev) samt gebyrer for forsendelse af anbefalet brev (på 6,20 PLN pr. brev). Taksten angav ligeledes et bestemt antal engangsgebyrer i forbindelse med frigivelsen af lånebeløbet, som skulle betales én gang, og som ikke var blevet opkrævet

(gebyrer fastsat til »0«), samt gebyrer for indgåelse af en tillægsaftale på 50 PLN(ca. 12 EUR) og gebyrer for manglende afhentning af kontanter, der var anmodet om med henblik på betaling i polske zloty, svarende til 0,3% af det ikke-afhentede beløb med et minimum på 100 PLN (ca. 24 EUR).

16 Taksten bestemte endvidere, at gebyrer og provisioner højst kunne ændres fire gange årligt, og at de højst kunne forhøjes med 200% af deres nuværende beløb. I øvrigt fastsatte taksten, at en ændring af størrelsen af de pågældende gebyrer eller provisioner først kunne finde sted senest seks måneder efter, at betingelsen for at indføre denne ændring var opfyldt, og at fastsættelsen af gebyr- eller provisionssatser for de transaktioner, for hvilke banken indtil dette tidspunkt hverken havde opkrævet gebyrer eller provisioner, samt for nye produkter eller tjenesteydelser, skulle ske under hensyntagen til, hvor arbejdskraftintensive de gennemførte transaktioners var, og størrelsen af de omkostninger, som banken havde afholdt.

17 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at banken i forbindelse med opfyldelsen af den omhandlede aftale ikke alene beregnede renterne af det kreditbeløb, der faktisk var blevet udbetalt til forbrugeren, men også af de beløb, der var lånt med henblik på omkostninger i forbindelse med kreditten. Som den forelæggende ret har fremhævet, ville ÅOP – såfremt renterne udelukkende var blevet beregnet af det udbetalte kreditbeløb – have været lavere end det i kreditaftalen anførte.

18 I denne sammenhæng krævede Lexitor på grundlag af forbrugerkreditlovens artikel 45, at banken skulle betale et beløb på 12 905,80 PLN (ca. 2 900 EUR), svarende til de renter og gebyrer, som denne forbruger havde betalt i henhold til den omhandlede aftale, med tillæg af renter. Idet Lexitors krav ikke blev imødekommet, har selskabet anlagt sag ved Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (retten i første instans i Warszawa by, Polen), som er den forelæggende ret.

19 Lexitor har til støtte for sin påstand gjort gældende, at banken ved indgåelsen af den omhandlede aftale tilsidesatte bestemmelserne i forbrugerkreditloven vedrørende oplysningspligten over for forbrugeren, og navnlig denne lovs artikel 30, stk. 1, nr. 7), som gennemfører artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 i den polske retsorden, for så vidt som den ÅOP, der var nævnt i den omhandlede aftale, var for høj. Banken tilsidesatte ligeledes denne lovs artikel 30, stk. 1, nr. 10), som gennemfører dette direktivs artikel 10, stk. 2, litra k), i polsk ret, med den begrundelse, at den omhandlede aftale var begrænset til at angive de betingelser, hvorunder de med opfyldelsen af denne aftale forbundne omkostninger kunne forhøjes, samt visse mekanismer til forhøjelse af disse omkostninger.

20 Den forelæggende ret har rejst spørgsmål vedrørende to problemstillinger. I første række ønsker den med de to første spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra g) og k), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den situation, der er omhandlet i den sag, der verserer for den, faktisk udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der påhviler banken i henhold til denne bestemmelse. Den forelæggende ret er nemlig af den opfattelse, at et vilkår i en forbrugerkreditaftale, der gør det muligt for kreditgiveren at opkræve renter ikke alene af det faktisk udbetalte kreditbeløb, men også af de kreditomkostninger, som forbrugeren skal betale, udgør et urimeligt kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13. Eftersom et sådant vilkår i henhold til dette direktivs artikel 6, stk. 1, og artikel 385^1 i lov om den civile lovbog i den affattelse, der fandt anvendelse på tvisten i hovedsagen, ikke er bindende for forbrugeren, skal der ikke tages hensyn til vilkåret ved beregningen af ÅOP, således at de i den omhandlede aftale anførte ÅOP var ukorrekte, idet de blev beregnet ved at antage, at der ligeledes skulle beregnes renter af de kreditomkostninger, som forbrugeren skulle betale.

21 Hvad i anden række angår artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 ønsker den forelæggende ret oplyst, om den blotte opregning af omstændigheder, hvorunder en forhøjelse af de med opfyldelsen af kreditaftalen forbundne omkostninger kan finde sted, og angivelsen af visse mekanismer til forhøjelse af disse omkostninger kan anses for at være tilstrækkelige til at opfylde denne bestemmelses krav, og i benægtende fald, om en utilstrækkelig oplysning kan anses for et fravær oplysninger, der begrunder anvendelsen af en sanktion i henhold til dette direktivs artikel 23.

22 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om en sanktion, der er indført i national ret på grundlag af artikel 23 i direktiv 2008/48, kan anses for forholdsmæssig, hvis den uafhængigt af hvilken type tilsidesættelse af oplysningspligten, der er tale om, bevirker, at kreditten bliver fritaget for de i kreditaftalen fastsatte renter og gebyrer, og idet ingen anden – mindre indgribende og eventuelt mere forholdsmæssig – sanktion kan anvendes.

23 På denne baggrund har Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (retten i første instans i Warszawa by, Polen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 10, stk. 2, litra g), i [direktiv 2008/48], sammenholdt med 6., 8., og 31. betragtning til direktivet, fortolkes således, at kreditgiveren ikke har opfyldt den forpligtelse, som denne bestemmelse pålægger den pågældende, når en del af vilkårene i en forbrugerkreditaftale anses for at være urimelige, da de [ÅOP], som kreditgiveren angiver ved aftalens indgåelse, er højere, end hvis det urimelige kontraktvilkår ikke skal anses for bindende [for forbrugeren]?

2) Skal artikel 10, stk. 2, litra k), i [direktiv 2008/48], sammenholdt med 6., 8., og 31. betragtning til direktivet, fortolkes således, at det er tilstrækkeligt at give forbrugeren oplysninger om, hvor ofte, i hvilke situationer og med hvilke maksimale procentbeløb gebyrerne, der er forbundet med opfyldelse af aftalen, kan forhøjes, selv om forbrugeren ikke kan kontrollere, at en sådan situation er opstået, og gebyret som følge heraf kan fordobles?

3) Skal artikel 23 i [direktiv 2008/48], sammenholdt med 6., 8., [9.] og [47.] betragtning [til] direktivet, fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for national lovgivning, som udelukkende indeholder én sanktion for overtrædelse af den oplysningspligt, der er pålagt kreditgiveren, uanset graden af overtrædelsen af oplysningspligten[…] og dens indvirkning på forbrugerens eventuelle beslutning om at indgå en kreditaftale, når sanktionen indebærer, at kreditten ydes rentefrit og gratis?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

24 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en kreditaftale nævner ÅOP, som viser sig at være overvurderet som følge af, at visse vilkår i denne aftale efterfølgende anses for at være urimelige som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 og dermed ikke binder forbrugeren, udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse i direktiv 2008/48.

25 Det skal med henblik på at besvare dette spørgsmål indledningsvis bemærkes, at der med artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 er foretaget en fuldstændig harmonisering med hensyn til de elementer, som en kreditaftale skal indeholde (dom af 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria (Accessoriske tjenesteydelser i forbindelse med kreditaftalen), C-714/22, EU:C:2024:263, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

26 Navnlig fastsætter artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48, at kreditaftalen klart og koncist skal angive ÅOP og det samlede beløb, der skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for kreditaftalens indgåelse.

27 I artikel 3, litra i), i direktiv 2008/48 defineres ÅOP som »de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb, eventuelt omfattende de omkostninger, der er nævnt i artikel 19, stk. 2«. I henhold til dette direktivs artikel 19, stk. 1, beregnes ÅOP ud fra den matematiske formel i bilag I, del I, til direktivet.

28 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at direktiv 2008/48 blev vedtaget med det dobbelte formål at sikre, at alle forbrugere i Den Europæiske Union nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser, og at lette indførelsen af et velfungerende indre marked for forbrugerkredit. Det fremgår af 19. betragtning til dette direktiv, at det bl.a. tilsigter at sikre, at forbrugerne – før kreditaftalen indgås – modtager fyldestgørende oplysninger om navnlig ÅOP i hele EU, der giver dem mulighed for at sammenligne disse satser (dom af 19.12.2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

29 Domstolen har haft anledning til at fremhæve, at ÅOP for en forbruger er af væsentlig betydning betragtet som de samlede kreditomkostninger, der præsenteres i form af en procentsats, som fastsættes i overensstemmelse med en særlig matematisk formel. Denne procentsats giver således forbrugerne mulighed for at foretage en økonomisk vurdering af omfanget af den forpligtelse, som indgåelsen af kreditaftalen indebærer (dom af 19.12.2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

30 Henset til bl.a. ÅOP's væsentlige betydning for forbrugeren har Domstolen præciseret, at angivelsen af ÅOP, der ikke nøjagtigt afspejler samtlige de omkostninger, der er omhandlet i artikel 3, litra g), i direktiv 2008/48, fratager forbrugeren muligheden for at fastlægge rækkevidden af sin forpligtelse på samme måde som en manglende angivelse af denne sats (jf. i denne retning dom af 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria (Accessoriske tjenesteydelser i forbindelse med kreditaftalen), C-714/22, EU:C:2024:263, præmis 55).

31 Det fremgår af de betragtninger, der er anført i denne doms præmis 26-30, at artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at forpligtelsen til klart og koncist at angive ÅOP i en kreditaftale ikke kan begrænses til ikke at undervurdere denne, idet en fejlagtig angivelse af ÅOP principielt ligeledes kan bestå i en overvurdering heraf.

32 Anerkendelsen af, at der i en kreditaftale kan angives for høje ÅOP, ville nemlig risikere at fratage denne angivelse dens praktiske nytteværdi for forbrugeren og dermed være til skade for gennemførelsen af det formål, der forfølges med den forpligtelse, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48, således som dette formål fremgår af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 28 og 29.

33 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at det i det foreliggende tilfælde fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret tager udgangspunkt i den forudsætning, som den ikke har anmodet Domstolen om at bekræfte rigtigheden af, at en del af vilkårene i den omhandlede aftale i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke skal anvendes på grund af deres urimelige karakter, således at ÅOP, der beregnes ved at se bort fra disse vilkår, er lavere end dem, der oprindeligt var angivet i den nævnte aftale.

34 I denne henseende bemærkes, at artikel 19, stk. 3, i direktiv 2008/48 bestemmer, at beregningen af ÅOP baseres på den antagelse, at kreditaftalen forbliver gyldig i det aftalte tidsrum, og at kreditgiveren og forbrugeren opfylder deres forpligtelser på de vilkår og til de frister, der er angivet i aftalen.

35 Det følger heraf, at den forpligtelse til at angive ÅOP, der er fastsat i dette direktivs artikel 10, stk. 2, litra g), er opfyldt, hvis de ÅOP, der er nævnt i den pågældende aftale, svarer til dem, der i henhold til den matematiske formel i bilag I, del I, til det nævnte direktiv beregnes på grundlag af de »samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten« som omhandlet i nævnte direktivs artikel 3, litra g), hvilke samlede omkostninger omfatter de omkostninger, som forbrugeren skal betale i henhold til vilkårene i denne aftale, herunder i henhold til de vilkår, der efterfølgende viser sig at være urimelige og ikke binder forbrugeren.

36 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en kreditaftale nævner ÅOP, som viser sig at være overvurderet som følge af, at visse vilkår i denne aftale efterfølgende anses for at være urimelige som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 og dermed ikke binder forbrugeren, ikke i sig selv udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse i direktiv 2008/48.

Det andet spørgsmål

37 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en kreditaftale opregner en række omstændigheder, der kan medføre en stigning i de med aftalens opfyldelse forbundne omkostninger, uden at forbrugeren imidlertid er i stand til at kontrollere, om disse omstændigheder er indtrådt, og deres indvirkning på disse omkostninger, udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse.

38 I denne henseende bemærkes, at en kreditaftale i henhold til artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 foruden omkostningerne i forbindelse med forvaltning af en eller flere konti til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, tillige med omkostningerne ved anvendelse af et betalingsmiddel, klart og koncist skal angive andre omkostninger i forbindelse med kreditaftalen og betingelserne for en eventuel ændring af disse omkostninger.

39 Det fremgår af artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, sammenholdt med 31. betragtning hertil, at de i den nævnte bestemmelse omhandlede elementer klart og koncist angives i en kreditaftale, der er udarbejdet på papir eller på et andet varigt medium, for at forbrugeren kan kende sine rettigheder og forpligtelser (dom af 21.12.2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 og C-232/21, EU:C:2023:1014, præmis 233 og den deri nævnte retspraksis).

40 Det er en nødvendighed, at forbrugeren har en god forståelse af de oplysninger, der obligatorisk skal være indeholdt i kreditaftalen i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, for korrekt opfyldelse af aftalens bestemmelser og især for udøvelsen af forbrugerens rettigheder (dom af 21.12.2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 og C-232/21, EU:C:2023:1014, præmis 234 og den deri nævnte retspraksis).

41 Med henblik på at lette forståelsen af nævnte elementer under overholdelse af det krav om klarhed, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, skal oplysningerne i en kreditaftale således være uden nogen form for selvmodsigelser, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til den pågældendes rettigheder og forpligtelser i medfør af aftalen (dom af 21.12.2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 og C-232/21, EU:C:2023:1014, præmis 235 og den deri nævnte retspraksis).

42 Nærmere bestemt er det med henblik på at opfylde kravet om, at kontraktvilkårene skal være affattet klart og forståeligt, af væsentlig betydning, om kreditaftalen på gennemsigtig vis redegør for betingelserne for tilbagebetaling af kreditten eller måden, hvorpå disse betingelser kan fastlægges, således at en sådan forbruger på grundlag af klare og forståelige kriterier kan forudse de økonomiske konsekvenser, der følger heraf (jf. i denne retning dom af 9.7.2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, præmis 54).

43 Følgelig skal vilkårene i kreditaftalen bl.a. på en gennemsigtig måde angive årsagen til og metoden for ændring af omkostningerne ved den tjenesteydelse, der skal leveres, således at forbrugeren på grundlag af klare og forståelige kriterier kan forudse eventuelle ændringer af disse omkostninger (jf. i denne retning dom af 9.7.2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, præmis 60).

44 Det følger heraf, at artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at de betingelser, hvorunder de med opfyldelsen af en kreditaftale forbundne omkostninger kan ændres, skal angives klart og koncist i denne aftale, således at disse oplysninger, sammenholdt med andre oplysninger, navnlig ikke indeholder nogen form for selvmodsigelse, der objektivt set kan vildlede en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger med hensyn til eksistensen af de begivenheder, der kan udløse ændringen, og forbindelsen mellem ændringen af omkostningerne og denne begivenhed (jf. analogt dom af 21.12.2023, BMW Bank m.fl., C-38/21, C-47/21 og C-232/21, EU:C:2023:1014, præmis 238).

45 I det foreliggende tilfælde fremgår det, således som det følger af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt, og som er sammenfattet i denne doms præmis 14, at betingelserne for at ændre gebyrerne for opfyldelse af den omhandlede aftale er blevet fastsat på grundlag af indikatorer, som det er vanskeligt for forbrugeren at kontrollere – både før indgåelsen af aftalen og under opfyldelsen af aftalen. Det drejer sig nemlig navnlig om variable økonomiske indikatorer, herunder sådanne, der kontrolleres af banken selv, samt bestemte andre indikatorer, der er beskrevet i vage vendinger, hvorved der henvises til den retlige udvikling i bred forstand. Den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede forhøjelse af gebyrerne i øvrigt var kvantitativt begrænset til højst 200% og tidsmæssigt begrænset til højst fire gange årligt og senest seks måneder efter betingelsens indtræden, kan i øvrigt ikke afkræfte denne konstatering.

46 Det påhviler således den forelæggende ret, i lyset af de ovenstående angivelser, at undersøge, i hvilket omfang en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger i hovedsagen, henset til ordlyden af kontraktvilkårene vedrørende

forhøjelsen af de med opfyldelsen af den omhandlede aftale forbundne omkostninger, var i stand til klart at identificere udviklingen i rækkevidden af den pågældendes forpligtelser under opfyldelsen af denne aftale.

47 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en kreditaftale opregner en række omstændigheder, der begrunder en stigning i de med aftalens opfyldelse forbundne omkostninger, uden at en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger imidlertid er i stand til at kontrollere, om disse omstændigheder er indtrådt, og deres indvirkning på disse omkostninger, udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse, for så vidt som denne angivelse kan vanskeliggøre denne forbrugers mulighed for at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser.

Det tredje spørgsmål

48 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 23 i direktiv 2008/48, sammenholdt med 47. betragtning hertil, skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning, der i tilfælde af tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er pålagt kreditgiveren i henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 2, fastsætter en ensartet sanktion, der består i at fratage kreditgiveren retten til renter og gebyrer, uanset overtrædelsens grovhed og dens indvirkning på forbrugerens beslutning om at indgå kreditaftalen.

49 Det følger af ordlyden af artikel 23 i direktiv 2008/48, sammenholdt med 47. betragtning hertil, at medlemsstaterne skal fastsætte regler for sanktioner for tilsidesættelser af de nationale bestemmelser, der er vedtaget i medfør af dette direktiv, og træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at de iværksættes. Selv om valget af denne ordning fortsat påhviler medlemsstaterne, bør de således fastsatte sanktioner være effektive, stå i et rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. Dette indebærer, at sanktionerne skal tilpasses overtrædelsernes grovhed, bl.a. ved at sikre en reel afskrækkende virkning, samtidig med at det generelle proportionalitetsprincip overholdes (jf. i denne retning dom af 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria (Accessoriske tjenesteydelser i forbindelse med kreditaftalen), C-714/22, EU:C:2024:263, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

50 Selv om det tilkommer den forelæggende ret, der er den eneste, som har kompetence til at fortolke og anvende national ret, på baggrund af alle sagens omstændigheder at efterprøve, om de sanktioner, der er fastsat i national ret, opfylder de krav, der er nævnt i denne doms præmis 49, kan Domstolen i en præjudiciel forelæggelsessag ikke desto mindre give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede retten i dens vurdering (jf. analogt dom af 11.1.2024, Národuj, C-755/22, EU:C:2024:10, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

51 I det foreliggende tilfælde er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den sanktion, der er fastsat i national ret, nemlig fortabelsen af kreditgiverens ret til renter og gebyrer, er forholdsmæssig. Den forelæggende ret er bl.a. af den opfattelse, at de betingelser, der begrunder forhøjelsen af de med opfyldelsen af den omhandlede kreditaftale forbundne omkostninger, ikke er relevante for forbrugeren ved indgåelsen af aftalen, for så vidt som det oprindelige beløb for disse omkostninger er relativt lavt i forhold til det udbetalte kreditbeløb.

52 Således kræver artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, som det er anført i denne doms præmis 39-42, med henblik på at give forbrugeren mulighed for ved indgåelsen af aftalen at få fuldstændigt kendskab til betingelserne for opfyldelsen af den underskrevne aftale, at denne forbruger på tidspunktet for indgåelsen af denne aftale skal have oplysning om samtlige de enkeltheder, som kan have indflydelse på omfanget af den pågældendes forpligtelse (jf. i denne retning dom af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 66).

53 Det fremgår i øvrigt af Domstolens praksis, at kreditgiverens tilsidesættelse af en forpligtelse, som er af væsentlig betydning i forbindelse med direktiv 2008/48, i overensstemmelse med den nationale lovgivning kan sanktioneres ved, at kreditgiveren mister retten til renter og gebyrer (dom af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 69).

54 En sådan sanktion, som har alvorlige konsekvenser for kreditgiveren, kan kun anses for uforholdsmæssig i tilfælde af manglende eller forkert angivelse af elementer – herunder dem, der er nævnt i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 – som efter deres art ikke kan påvirke forbrugerens evne til at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser (jf. analogt dom af 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 72).

55 Kreditgiverens forpligtelse i henhold til artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48 til i kreditaftalen at angive de betingelser, hvorunder der kan ske ændring af omkostningerne i forbindelse med opfyldelsen af denne aftale, er ligeledes af væsentlig betydning for forbrugeren, eftersom denne med henblik på at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser, således som det fremgår af denne doms præmis 41 og 42, på grundlag af klare og forståelige kriterier skal kunne forudse eventuelle ændringer af disse omkostninger og følgelig de økonomiske konsekvenser heraf for den pågældende, selv om disse omkostningers oprindelige størrelse var relativt lav i forhold til det omhandlede kreditbeløb.

56 Det fremgår i øvrigt af Domstolens praksis, at konsekvenserne af tilsidesættelsen af oplysningspligterne i forbindelse med en kreditaftale kan variere væsentligt alt efter det pågældende specifikke oplysningselement, idet grovheden af denne tilsidesættelse i praksis desuden afhænger af omfanget og betydningen af de manglende oplysninger i denne kreditaftale. Sådanne tilsidesættelser kan bl.a. gøre det vanskeligt for forbrugeren at udøve rettighederne i medfør af kreditaftalen (jf. i denne retning dom af 24.10.2024, Horyzont, C-339/23, EU:C:2024:918, præmis 34).

57 Med forbehold for den efterprøvelse, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, er proportionalitetsprincippet derfor ikke til hinder for, at en medlemsstat vælger at fastsætte en ensartet sanktion for en tilsidesættelse af de forskellige oplysningsforpligtelser, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, der består i at fratage kreditgiveren retten til renter og gebyrer, selv om den individuelle grovhed af tilsidesættelsen af hver af disse forpligtelser og de konsekvenser, der følger heraf for forbrugeren, kan variere fra sag til sag.

58 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 23 i direktiv 2008/48, sammenholdt med 47. betragtning hertil, skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for en national lovgivning, der i tilfælde af tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er pålagt kreditgiveren i henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 2, fastsætter en ensartet sanktion, der består i at fratage kreditgiveren retten til renter og gebyrer, uafhængigt af den individuelle grovhed af en sådan tilsidesættelse, for så vidt som denne tilsidesættelse kan vanskeliggøre forbrugerens mulighed for at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser.

Sagsomkostninger

59 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

1) **Artikel 10, stk. 2, litra g), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF**

   skal fortolkes således, at

   den omstændighed, at en kreditaftale nævner de årlige omkostninger i procent, som viser sig at være overvurderet som følge af, at visse vilkår i denne aftale efterfølgende anses for at være urimelige som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler og dermed ikke binder forbrugeren, ikke i sig selv udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse i direktiv2008/48.

2) **Artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48**

   skal fortolkes således, at

   den omstændighed, at en kreditaftale opregner en række omstændigheder, der begrunder en stigning i de med aftalens opfyldelse forbundne omkostninger, uden at en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger imidlertid er i stand til at kontrollere, om disse omstændigheder er indtrådt, og deres indvirkning på disse omkostninger, udgør en tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er fastsat i denne bestemmelse, for så vidt som denne angivelse kan vanskeliggøre denne forbrugers mulighed for at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser.

3) **Artikel 23 i direktiv 2008/48, sammenholdt med 47. betragtning hertil,**

   skal fortolkes således, at

   denne bestemmelse ikke er til hinder for en national lovgivning, der i tilfælde af tilsidesættelse af den oplysningspligt, der er pålagt kreditgiveren i henhold til dette direktivs artikel 10, stk. 2, fastsætter en ensartet sanktion, der består i at fratage kreditgiveren retten til renter og gebyrer, uafhængigt af den individuelle grovhed af en sådan tilsidesættelse, for så vidt som denne tilsidesættelse kan vanskeliggøre forbrugerens mulighed for at bedømme rækkevidden af sine forpligtelser.

Underskrifter